

gar, treballar a *tesa*, jeure a *tesa*»; parar *tesa* 'la batuda, a l'era'. O sigui que en definitiva prové també de TENSUS, -SA 'tès, estès'. Hi ha mera coincidència, casual i imperfecta, amb un NP fem. *Teza*, en doc. de Tortosa, a. 1171 («Guirardo piscator et de *Teza* uxoris sue» (MiretS., *Templ.*, 183), potser provinent del gòtic THEUDA; però una -D germ. no hauria donat -S en mossàrab mallorquí.

TESA

Municipi del Rosselló, a la ribera dreta del Rard, prop de Salelles, al NO. d'Elna; grafia oficial fr. *Théza*.

DOC. ANT. 832: «*Tezanum* in comitatu Rossilionensi» (Abadal, *Cat. Car.*, 328.10, 373.31); 834: «villam quae vocatur *Tezanum*» (*Marca Hisp.*, col. 771); 899: «villa quae dicitur *Tezano*, cum suis villaribus, id est, Anglars i Salellas» (*Hist. Lgd.* v, 107); 901: *Tezanum* (Ponsich, *Rep. Top.*, 62); «villa *Tezbani*, kastrum de *Trezan*» (ib.; Moreau xxxvii, 237); 1116: Adalberti de *Tezano* (Aebischer, *Et. Top. Cat.*, 137, que cita de Moreau xxiii, 420); 1231: *Tesanum* (Ponsich, *loc. cit.*); 1250 (Alart, *Priv.*, 196); 1275: *Bereng. Tesa* (Alart, RLR iv, 359); 1359: *Tesa* (CoDoACA xii, 119); 1399: *Tesano*; 1435: *Tezano* (Alart, *Doc. Géogr. Hist.*, 83); 1557: *Thesa*; 1628: *Tesa* (Ponsich, *loc. cit.*).

Nom de predi romà: TITIANUM, derivat en -ANUM del NP TITIUS, ben conegut i documentat sovint r̄t̄ amb i breu (Schulze, 243, 279; Georges, *Lt. Wb.*, CIL II, p. 731). Conserva la -T̄- en forma de -z-, com era predominant en el dial. rossellonès antic (veg. *LleuresC.*, p. 298, § 18), i el vol. gramatical de les *VidesR.* 35

Del mateix origen *Thézan* poble del dept. Aude i un altre en el dept. Erau, que els *Dict. Topogr.* de Sabarthès i de Thomas documenten abundantment en les formes *Tezano*, *Tesano*, des de 897 i des de 922 respectivament; a l'Erau hi ha també el seu dim. *Thezanel*, doc. des de 1129. Afegim-hi un poble *Thezanc* en el Lot-et-Gar., format paral·lelament amb el sufix -ACUM. L'estudiós americà F. Hamlin ha fet un treball sobre els noms de l'Erau, de segona mà, amb les dades de Thomas, en el qual imagina que *Thezan* vinguí del NP germ. THEUDO, ben conegut (que apareix en una forma *Tedo* en certs documents francesos del S. XII). Pensada que cal rebutjar sense cap dubte: 1r. com innecessària; 2n. perquè es tracta de cas comú dels noms de predi en -ANUM i -ACUM que vénen sempre d'un NP romà; i 3r. per la peremptòria raó fonètica que THEUDO hauria donat *Teudó (o potser *Tedó o màxim *Tedà), mentre que *Tesà* i els seus germans occitans apareixen amb -z- constant (mai -d-), documentats copiosament tots ells des del S. IX o X. 35

Sobre *Tiana* del Maresme, nom ben diferent, veg. art. infra. El bearnès *Thèze*, doc. sempre amb accent a la è, ve de TENSA o de TEDA, sense cap relació amb aquests noms. J. C. (rectificant dades i conclusions de J. G.).

També *Coll Tesà*, prop de Castellar del Riu (Berg.; Torras, *Berg.*, 74). Per extensió secundària del nom del poble de *Tesà*: *La Tesana*, partida d'Òpol (Ross.), a l'E. del poble (JCor. 1959); i a Mallorca hi ha *Can Tesà des Rafalot* (Consell), on és clarament nom de família.

Tessiara, V. Tres-

10

TET

El riu cabdal del Conflent i el Rosselló.

Neix a la ratlla de Cerdanya i Capcir, al peu del Puig Peric, s'escampa pel pla estany de *Les Bulloses* i, després de regar tot el Conflent, i de passar poc al Nord de Perpinyà, desemboca a la mar prop de Canet. Ha estat sempre femení: *la Tet*.

PRON. LOCAL: *lə tət*, oit ja a Cerdanya: p. ex. a Angostrina (xxiii, 108.11) i a tots els pobles entorn del *Pla de la Perxa*, fins cap a *Fontpedrosa* i poc més enllà; ço que postula una base amb Ē o ɛ; d'allí en avall *lə tət* pertot (xxvi, 3.17), havent-s'hi allà neutralitzat els fonemes é i ê (p. ex. a Canet).

Sempre i tothom femení (no s'ha dit mai —ni escrit— com masculí), ni tan sols per part dels escriptors del Princ.: «Gentil passa *la Tet* ---» (Verdaguer, *Canigó* II, 74).

MENCIONS ANT. *medievals*. 840-1, un precepte de Carles el Calb conta com set sacerdots «secesserunt ad locum qui dicitur *Exalada*, juxta fluvium nomine *Tete*, in capite vallis Confluentis» (*Cat. Car.* II, 81.6), d'on la fundació del monestir d'*Eixalada*; com explica i documenta Abadal (*Eixal.*, p. 80, nota b) és un document restituït segons els docs. de 871 (*Cat. Car.*, 88.1) i 879 (*MarcaH.*, § 40); c. 844, precepte de Carles el Calb per a un monestir de St. Climent vora la *Tet*: per a un Sintremundus i frates de la «cellula Sti. Clementis» que «in pago Russil. super fluvium *Teda*, fillud mon. de eremo traxissent --- ex omnibus partibus --- usque ad Yla [‘Illa de Tet’]: precepte perdut i conegut per còpies dels Ss. xvii i xviii (*Cat. Car.* II, 181.18, 22); 865: *Tede*, doc. en perg. orig. p. p. Gigot (*RLiR.* xxviii, 18), crec el mateix que Alart citava (en *Bull. So. Agr. Pyr. Or.* xix, 29; i *Doc. Géogr. Hi.*, 24; si bé amb una forma *Tedo*, potser lectura menys exacta); 871: «Stus Andreas ad locum *Exalada* juxta fluvium nomine *Tete* in capite vallis Confluentis, in confinio Ceridaniae» (*Cat. Car.* II, 88.20, 89).

876: «in alveum *Tetis*» (*Hist. Lgd.* II, col. 386): potser el mateix de 876 d'on Alart cita «*ipsa Tete*» (relatiu segurament al Pla de la Perxa), en *L'Hôpital et la commune de la Perche*; 877: «in alveum *Tete*» (Moreau II, 174); 879: «fluvio *Tete*» (Abadal, *Eixalada*, p. 157); 885: «per ipsa *Tete*» (Abadal, *Eix.*, 165; Baluze, *Capitularia* VIII).

Dades abundants en el S. x. 942: «*ipsa Laguna*, prope fluminis *Tede*» (Abadal, ib., 71) [*la Llaguna* mun. Capcir i Cerdanya]; 955: *Ted* (Mor., relatiu a St. Esteve del Monestir); 957, el comte Seniofred de